

Válto

HT
SPECIAL

II. évfolyam 6. szám, 1990. május 10.

Trans-European
Mobility Scheme
for University
Studies

Milyen célt tűzött ki az Európai
Közösség?

A Közösség az egységes piac
megteremtése révén kíván ismét a
világ fejlődésének élvonalába
kerülni - megőrizve Európa
sokszínű és gazdag kulturális
értékeit.

Milyen előnyei vannak az egységes
piacnak?

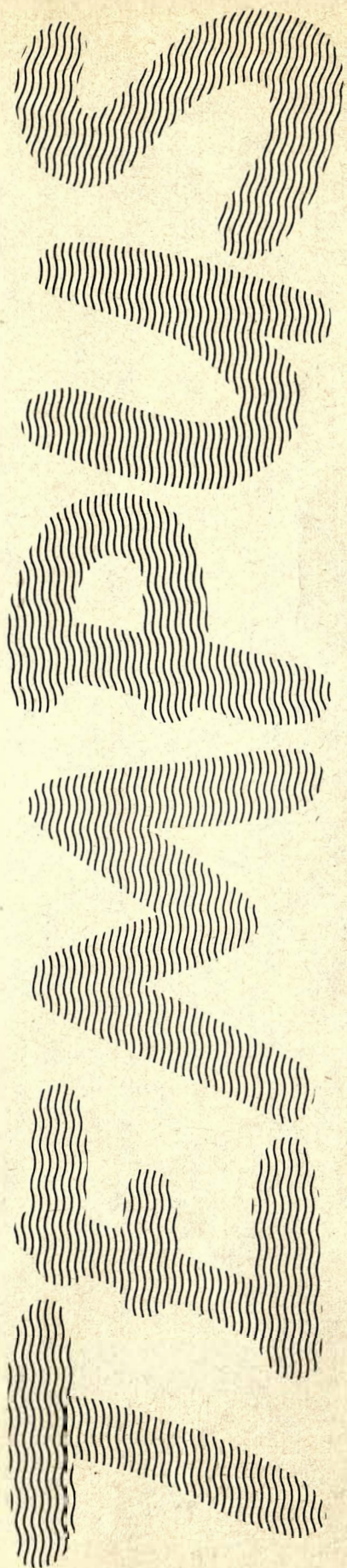
Egy régió fejlődésének alapvető
feltétele, hogy ott és akkor
álljon rendelkezésre a szükséges
erőforrás, ahol és amikor annak
leghatékonyabb felhasználására
lehetőség nyílik. Ez a feltétel
a tőke, az áruk, a szolgálta-
tások, valamint a munkaerő és a
szaktudás szabad áramlása révén
vaaaalósítható meg.

Mi a felsőoktatás szerepe az egysé-
ges piac létrejöttében?

A legnehezebb, de talán a leg-
fontosabb feladat a munkaerő és
a szaktudás szabad áramlását
elősegítő európai identitástudat
kialakítása, a nyelvi és kultu-
rális akadályok eltávolítása.
Erre elsősorban a fiatalok
körében és ezek között is a
társadalom fejlődésére legna-
gyobb hatást gyakorló egyete-
misták, főiskolások körében van
szükség és lehetőség.

Milyen módszerekkel segíti az Euró-
pai Közösség e cél megvalósítását?

A Közösség országaira kiterjedő
nagy hatású programok, az ERAS-
MUS, a COMETT, újabban a LINGUA
segítik e cél elérését. Az
ERASMUS főként az egyetemközi
együttműködés, a diák- és tanár-
csere előmozdításával, a COMETT
az egyetem-vállalat nemzetközi
együttműködés támogatásával, a
LINGUA pedig a nyelvtanítás
fejlesztésével.

Mi a PHARE program?

E program Lengyelország és Ma-
gyarország gazdaságának fejleszt-
ését szolgálja a 24. fejlett
ország által rendelkezésre
bocsátandó 600 m ECU (1 ECU =
1,2 USD) támogatás célszerű fel-
használásával. Ennek fele az
Európai Közösségtől (EK) szár-
mazik.

Mi a TEMPUS program, és milyen kap-
csolatban van a PHARE programmal?

A TEMPUS a PHARE keretében elő-
írányzott EK támogatáson alapu-
ló, Lengyelország és Magyar-
ország fejlesztését szolgáló
program.

A TEMPUS miben különbözik az ERASMUS
vagy a COMETT programtól?

A három program eltérő, bár az
alkalmazott módszerek és célok
tekintetében sok a hasonlóság. A
TEMPUS is elősegíti a "fit for
Europe" értelmiség kiképzését,
az európai identitástudat kiala-
kítását, azonban elsődleges cél-
ja az egyetemek megújulásának,
fejlődésének és az európai
felsőoktatás rendszerébe való
beilleszkedésének elősegítése a
nemzetközi együttműködés támoga-
tásával és anyagi erőforrások
rendelkezésre bocsátásával. (Az
"egyetemek" az ERASMUS program
szóhasználatának megfelelően a
főiskolákat is jelentik.)

Milyen kapcsolata van a TEMPUS-nak
más felsőoktatási nemzetközi együtt-
működési programokkal (pl. a 24 EK-n
kívüli országaival)?

A TEMPUS program vállalja, hogy
az átfedések és ismétlődések
elkerülése érdekében ezeket is
koordinálja. Másrészt a TEMPUS
felkészíti felsőoktatásunkat az
EK országok felsőoktatási prog-
ramjaihoz (ERASMUS, COMETT stb.)
való későbbi csatlakozásra.

Milyen módon lehet a haligató és
oktatócsere a felsőoktatási reform

eszköze?

A TEMPUS legfontosabb részprogramjai a felsőoktatási reformot (tanterv, tananyag, oktatásfejlesztés) támogató Joint European Project-ek (JEP) legalább egy kelet-közép-európai és legalább két különböző EK országbeli egyetem együttműködését irányozzák elő. Azon részképzések, vendégoktató cserék kapnak elsősorban támogatást, amelyekre valamely JEP program keretében kerül sor.

A TEMPUS a két EK-n belüli intézmény előírásával a Közösségen belüli felsőoktatási együttműködést is támogatja-e?

Igen. Nekünk persze arra kell törekedni, hogy a kelet-nyugat együttműködés mellett az észak-dél együttműködéseket is ösztönözzük a TEMPUS keretében - egyelőre lengyel egyetemekkel, de a TEMPUS várható kiterjesztése esetén (először feltehetőleg Csehszlovákia csatlakozik) más környező országok egyetemeivel is.

Várható, hogy nemcsak a mi hallgatóink, oktatóink utaznak ki, de hozzánk is jönnek külföldi egyetemekről?

Éppen ez lenne az alapvető cél, hogy beilleszkedjünk a fejlett Európa egyre intenzívebben együttműködő felsőoktatási rendszerébe. Ennek pedig az lesz a mércéje, hogy hányan jönnek egyetemeinkre részképzésre, vendégtanárnak. Ehhez át kell vennünk azon alapelveket, strukturális elemeket, módszereket, amelyeket a nálunk fejlettebb országokban általánosan is sikerrel alkalmaznak, és általánossá kell tenni a magyar nyelvű képzés mellett az idegen nyelven folyó oktatást.

A TEMPUS csak mobilitási ösztöndíjakat, támogatásokat tartalmaz?

Nem. A rendelkezésre álló összeg

(3 évre Lengyelország és hazánk részvétele számára 107 m ECU - ami kb. 7 md Ft-nak felel meg - amiből 1990-re 20 m ECU) lehetővé teszi még eszközök, műszerek, könyvek stb. vásárlását, a JEP-ek keretében nyelvtanfolyamok finanszírozását, valamint nemzetközi szervezetek tagdíjainak fizetését, felsőoktatási kutatások végzését, az eredmények publikálását és más, a cél elérését elősegítő tevékenységek támogatását is.

Milyen arányban oszlik meg a támogatás a két ország között?

Ez nincsen eldöntve. Az arány nyilvánvalóan attól is függ, hogy az egyes országok felsőoktatása milyen aktív, milyen mértékben kész a modernizálásra és milyenek az együttműködés feltételei. Ezért is fontos minél hamarabb és minél intenzívebben elkezdeni a felkészülést a programban való részvételre.

Mikor indul a program és meddig tart?

A TEMPUS programról 1990. május 7-én hozott) végleges döntést az EK Miniszteri Tanácsa. Csaknem biztos azonban, hogy az EK Bizottság 1990. január 24-i támogató döntése után a végső döntés is kedvező lesz. A program az 1990-91. tanévben indul, a kísérleti szakasz két éves lesz, a teljes programot öt évre tervezik.

Hogyan irányítják a TEMPUS programot?

A program irányítására valószínűleg az Európai Kulturális Alapítványhoz tartozó ERASMUS Iroda kap megbízást - hasznosítva az ERASMUS program szervezésénél szerzett tapasztalatokat. Lengyelországban és hazánkban TEMPUS iroda segíti a program megvalósítását. Hazánkban a Rektori Konferencia Nemzetközi Bizottsága kapta meg a felada-

tot, hogy előkészítő felméréseket végezzen és tájékoztassa az egyetemeket, főiskolákat.

Milyen rövid távú feladataink vannak?

Intézményeinknek fel kell újítani, illetve bővítenie kell kapcsolatait az EK országok egyetemeivel. Meg kell határozni azon fejlesztési célokat, amelyek megvalósítása az adott terület képzését a követelményrendszer, a prioritások és a módszerek tekintetében közelítené a fejlett ipari országok képzéséhez. Meg kell határozni azon külföldi intézményeket, amelyekkel együttműködve a célok megvalósíthatók. Föl kell mérnünk és fejlesztelnünk kell a diák- és tanácserek nyelvi feltételeit, az infrastruktúrális feltételeket. A TEMPUS-ban résztvenni kívánó hallgatók számára a legfontosabb feladat a nyelvtanulás és a színvonalas szakmai tanulmányi munka.

Milyen módon jut el az információ az egyes intézményekhez?

Az I2F hálózatra alapozva létre kell hozni egy olyan számítógépes információs hálózatot, amelyben minden felsőoktatási intézményünk részt vesz. Egyetemi városainkban és nagyobb egyetemeinken a meglévő kapacitásokra és a hallgatók öntevékenységére is alapozva a TEMPUS program szervezésével, koordinálásával foglalkozó irodák alakulhatnak ki.

Hova lehet fordulni a kérdésekkel, javaslatokkal?

Valamennyi felsőoktatási intézményben megbízást kapnak oktatók a TEMPUS program előkészítésének koordinálására. A Rektori Konferencia Nemzetközi Bizottsága létrehozott egy előkészítő csoportot, amellyel az alábbi címen lehet kapcsolatba lépni: Dr. Lajos Tamás, Ts-4/2 Programiroda, Budapest, Dessewfy u. 9. 1066.

II. Egyetemi Fórum.....

A fórum az előzetes terveknek megfelelően 1990. április elején került megrendezésre Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemen a magyarországi egyetemek rektoraiból álló rektori konferencia kezdeményezésére. A résztvevők: az egyetemi rektorok, ill. helyetteseik, dékán hegyek, oktatók, s a teljes létszám kb. 1/5-ét kitevő hallgatók.

A különböző csoportok eltérő célrendszerrel érkeztek a helyszínre. Oktatói részről úgy tűnt, azon volt a hangsúly, hogy azért kell megrendezni, mert valamiféle homályos, számunkra a mai napig nem ismert ügyrend szerint a fórumot évente össze kell hívni. A hallgatók - az OFÉSZ (Országos Felsőoktatási Érdekképviseleti Szövetség) javaslatát figyelembe véve - azzal az elképzeléssel ültek le, hogy itt és most (ott és akkor) a magyar felsőoktatás reformját (átalakítását, megújítását, értsd ahogy kell) fogják elkezdni. Az eltérő elképzelések - mint az várható volt - hamar konfliktushelyzetet teremtettek.

A konferencia érdekesen indult. Mintha Miskolcot még nem legyintette volna meg az új idők szele. A helyi rektor, mint levezető elnök a preklasszikus szocializmus hagyományainak megfelelően kezdte el tevékenységét. Játszva tanuljuk a demokráciát címszóval azt akarta eljátszatni velünk, hogy jobb híján szavazzuk meg azt az ügyrendet, amit amúgy sincs jogunk módosítani. A probléma csak az volt, hogy nem voltunk "jobb híján", mivel az OFÉSZ-nak volt egy jobb javaslata, amit nemes egysze-

rúséggel azért nem adhatott elő, mert ha már egyszer döntöttek a rektorok, akkor minek még egyszer dönteni. Érdekes momentum volt, hogy az oktatók egy része saját (későbbi) bevallásuk értelmében támogatták a javaslatainkat, azonban ezt előtte nyíltan nem tették meg. Észérveink azonban annyira meggyőzőek, nyíltszíni morgásunk pedig annyira hallható volt, hogy a rektorok rövid szünet után elfogadták kompromisszumos javaslatunkat.

Rövid, de haszontalan plenáris ülés után három szekcióban folytatta munkáját a fórum. A következő témakörök kerültek megvitatásra: az egyetemi autonómia, a finanszírozás, valamint a reform-elképzelések és az európai integráció. A szekcióvitákon megfogalmazott elképzelések, javaslatok jelentették a vázát annak az állásfoglalásnak, mely az alapját képezi az intézményi vitáknak, s amelynek alapján ki kell dolgozni a helyi reformelképzeléseket. Ezen anyagok elkészülte után kerül majd sor egy országos felsőoktatási fórum összehívására, még ebben az évben. A viták során kikristályosodott, és az elfogadott szakmai koncepciók által támasztott követelményeknek megfelelően kerül majd sor az intézményeket irányító önkormányzati testületek és vezetők újraszervezésére.

Az Egyetemi Fórum nagyrészt magáévá tette az OFÉSZ javaslatait, a hallgatói ötletek beépültek az anyagba, melyet a Fórum többségi csönddel megerősített. Az alábbi idézetek az egyetemekre kikerült vitaanyagból származnak:

"Az elmúlt egy-két évben nem csak a felsőoktatás diagnózisa fogalmazódott meg, de széles körben leszűrődött az a tapasztalat is, hogy egy sok tekintetben hibásan működő rendszer részelemei-

nek javítására irányuló, önmagukban helyes elgondolások, határozatok nem hozzák meg a várt eredményt. Ezért kapott hangsúlyt egy gyökeres változás szükségessége."

"A felsőoktatási átalakulás tehát nem új utak keresése, hanem az értelmiség-képzés, az egyetemnek méltó társadalmi szerepének helyreállítása és annak a hagyományos és a fejlett világban általánosan elfogadott elvnek az érvényesítése, hogy az egyetemek a tudomány, a kutatás logikája szerint szerveződnek, működnek."

"A hallgatókat nem "oktatni" kell, az egyetemek célja nem a gazdaság igényeit ellátó "szakemberképzés", hanem a hallgatók az oktatók irányításával tanulmányokat folytatnak, alkalmassá válva ezáltal a társadalomban felmerülő, szakismeretet és értelmiségi intellektust igénylő feladatok ellátására."

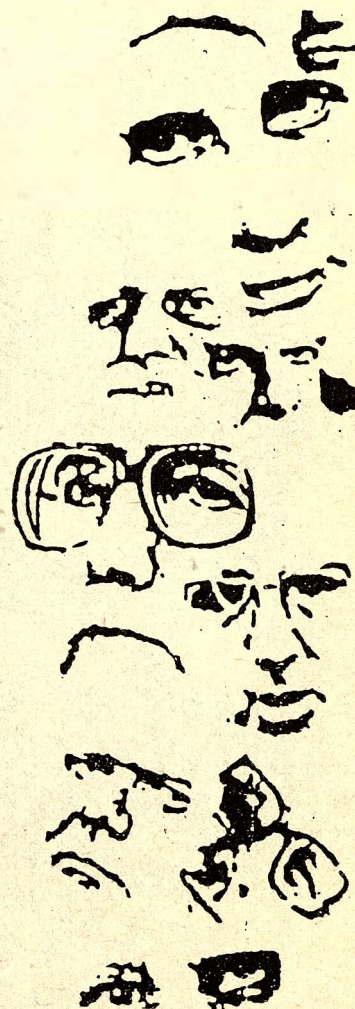
"... A működési költség harmadik forrása a hallgatók száma alapján történő normatív támogatás (amelyet a költségvetés folyósít, vagy a hallgató "hoz" az egyetemre), de amelynek aránya nem haladhatja meg a tényleges oktatási és diákszociális ráfordításokat."

"A hallgatói létszám jelentős emelésével párhuzamosan a képzést racionalizálni kell nagyobb szerepet szánva a jelenleginél lényegesen szelektívebb ösztöndíj, tandíj és képzési hitelrendszerrel is ösztönzött és az igazi alkalmasságot juttat indikáló hallgatói kezdeményezéseknek, felelősségtudatnak és önálló munkának. Ahol ez felesleges ott fel kell számolni a kiscsoportos oktatást, s a lényegesen kisebb óraszámú oktatásban domináns szerepet kap az előadás, az egyéni konzultáció, az önálló tananyagfeldolgozás, a kutatásban való részvétel. A fakultatív tárgyak aránya lényegesen növekedjen meg, a képzési idő legyen megnyújtható (a kötött tanulmányi rend megszüntetendő), de érdekeltté kell tenni a hallgatókat a tanulmányok ütemes végzésében."

"Az intézményalapítás alanyi jog minden magánszemély és közösség számára, amennyiben eleget tesz a felsőoktatással szemben támasztott minőségi követelményeknek. Az oktatási egységek meguk döntenek fakultások, szakok szervezéséről, azok társulásáról, együttműködéséről, szétválásáról (kizárva abból az oktatási vagy kutatási monopólium lehetőségét.)"

"A felsőoktatási rendszer gerincét a nemzetközi normáknak megfelelő valódi egyetemek jelentik, amelyek meghatározó jellegét figyelembe véve kell a főiskolai rendszert átalakítani. Ebben vagy a német vagy az angolszász típusú fejlesztés kínálkozik alternatívaként. Célszerűnek látszik mindkét változatot figyelembe venni, a különböző jellegű elvárásokhoz igazítani."

Az egyetemi jelleg alapkritériumai a következők: jelentős alapkutatói tevékenység, doktorandusz-képzés, a tudományos minősítés (Dr., Ph.D.) joga, széles tudományterületeket átfogó és együttműködő karok. Egyetemi oklevelet az egyetemi normáknak

.....
megfelelő működésű intézményekben végzett tanulmányok alapján lehet megszerezni. E tanulmányok kisebb része helyettesíthető egyes vizsgák elismerése révén más intézményekben teljesített tanulmányokkal."

"A feladatfinanszírozás egyik sajátos formája a hallgatói tandíj. Általánossá kell tenni a tandíjrendszert, amihez elengedhetetlen hozzárendelni egy olyan pénzügyi alap megteremtését, amely megfelelő hitellehetőséget nyújt a felsőoktatásban való részvétel költségeinek fedezésére. Mindez kiegészítendő egy olyan ösztöndíjrendszerrel, amely megfelelően honorálja a kiválóságot. Ennek, valamint az egész tandíj-ösztöndíjrendszer kedvezményeinek kezelésében az alanyi jogú hallgatói képviselőknek legyen döntő szerepük.

A diákszociális ellátás (a kollégiumok fenntartása, fejlesztése, elosztása, az ösztöndíjak megállapítása, fizetése, étkeztetés, stb.) nem a felsőoktatási intézmények feladata, hanem közvetlenül kormányzati feladat, amelynek gyakorlati lebonyolításában a diákönkormányzatok, állami vagy magánvállalkozások vehetnek részt. (A diákszociális ellátás vonatkozásában a hallgatók és a kormányzat között az egyetemek közvetítő szerepe nélkül kell lejátszódnia az érdekegyeztetésnek.) Megfelelő források birtokában az egyes felsőoktatási intézmények, vagy más szervezetek (pl. vállalatok) kiegészítő ösztöndíjakat, kollégiumi elhelyezést, segélyt, stb. adhatnak az általuk kiválasztott hallgatóknak. A hitelrendszernek és a diákszociális ellátásnak együttesen kell garantálniuk az akadémiai szférában való részvételhez nélkülözhetetlen önálló életvitel feltételeit a hallgatók számára."

"Az oktatók alkalmazására, minősítésére vonatkozó elveket úgy kell átalakítani és differenciálni, hogy a szakmai megítélés, a hallgatói vélemények és a munkáltatói érdekek egyszerre átlátható mechanizmusokkal határozzák meg, hogy ki lehessen oktató, milyen minősítést, anyagi megbecsülést kapjon."

"Az oktatás elve a tanszabadság, ami az oktatók oldaláról a szabad diákválasztás, a hallgatók oldaláról a szakmai feltételek által is meghatározott szabad kollégium és tanárválasztás jogát jelenti. Az elv mindig az adott tudományterület sajátosságait követve valósul meg.

Kívánatos, hogy a merev tanszéki struktúrát a releváns oktatási tudományos problémákra szerveződött programok, ("projektek") oldják."

A fentebb említett gondolatokat is figyelembe véve célszerű kialakítani a Közgáz álláspontját ezekben a kérdésben. Meg kell jegyezni, hogy egyfajta lépéselőnyben vagyunk, hiszen itt már elindult egy reformfolyamat, így gyakorlati tapasztalatainkat is

felhasználva tudunk hozzászólni az egyes pontokhoz. S éppen ez a lépéselőny teszi lehetővé azt, hogy megpróbáljuk gyakorlatiasítani azokat az elképzeléseket, melyek az anyagban mint középtávú tervek, feladatok jelentek meg.

Szalay Szabolcs

A k a r a t é s f e l e l ő s s é g

Mi ez az egész? Miért kell ezzel foglalkozni? Változik ettől valami?

Igen, igen... Most kell átgondolnunk, hogy milyen diplomát szeretnénk magunknak, az utánunk jövő generációknak, majdani gyermekeinknek! Most kell elmondani a véleményünket, mert most még érezzük, hogy mi folyik egy egyetemen, és most van értelme is, hogy elmondjuk.

Megváltozott politikai helyzet az országban, némi pénzcseke is jöhet talán a határon túlról, pusztán csak okosaknak kell lennünk. Ezért tervezünk (ha valaki más tervezte meg helyettünk, igazán az sem baj) június végére egy olyan felsőoktatási fórumot, ahová a magyar egyetemek és főiskolák jeles képviselői mennek el, és ott összehordhatnak mindenfélét erről-arról, köztük a magyar oktatás helyzetéről, szerepéről, jövőjéről. Meggyőződés, hogy ha összejönne ez a fórum, olyan szellemi bázist, szilárd akaratot jelenthetne, amivel szemben kevés erő léphetne fel Magyarországon. A Parlament hozhat, akár elrugaszkodott döntéseket az oktatással szembeni elvárásokról, de világosan láthatja majd a T. Ház, hogy az intézmények és bennük a

kiművelt fők mit és hogyan akarnak nyújtani.

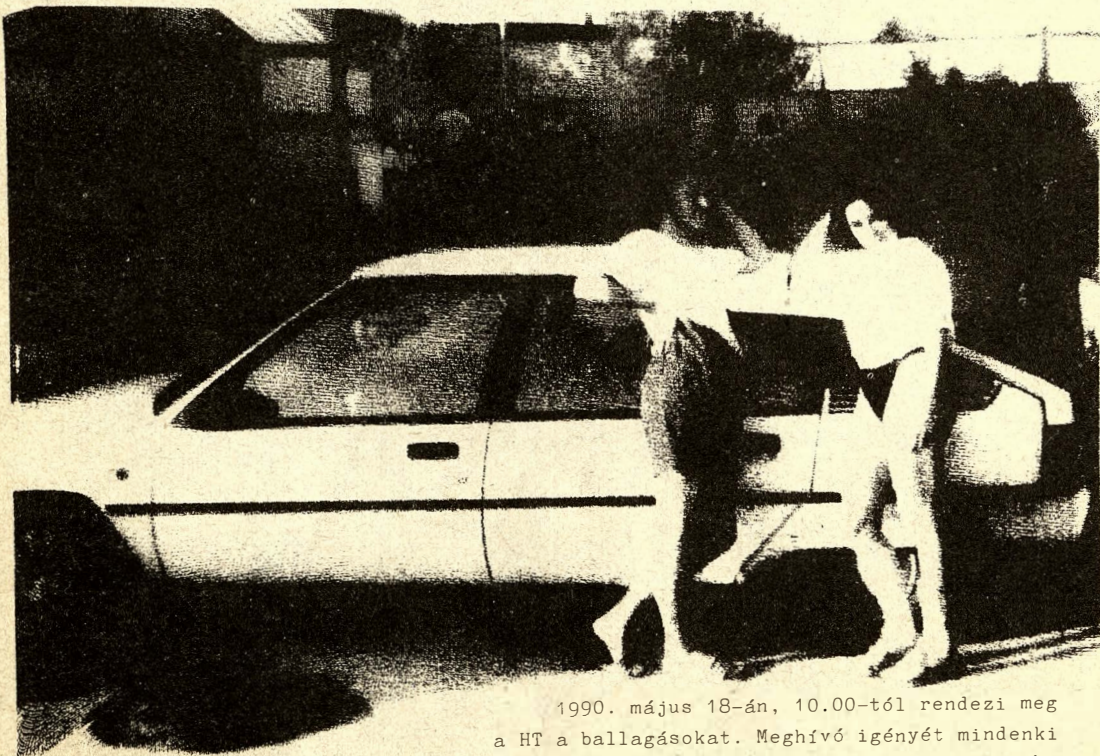
Ez pusztán csak azt jelenti, hogy az egyetemek kinőhetik végre odáig magukat, hogy lehet saját akaratuk is, és csak a Parlamentnek tartoznak felelősséggel, nem holmi államigazgatási apparátusnak.

De kár minden további szóért, inkább olvassátok el ezt a különszámot.

Csak még megjegyzés. Nekünk, közgazdosoknak, különös felelősségünk ezen a fórumon alaposan átgondolni minden problémát. Mint az ország egyik legnagyobb tekintélyű intézményének hallgatóira, akik legelőször élték át hazai berkekben egy reformkezdemény minden buktatóját és jó oldalát, kíváncsian figyelnek ránk. (Ez most úgy tűnhet, hogy vak vezet világtalant, de akkor eddig még nem láttál más magyar egyetemet.

B.E.

P.S.: A május nyolcadiki fórumon radikális reformerektől hallhatsz előadásokat, tehetsz fel kérdéseket, vitákozhatasz. Ne hagyd ki ezt a lehetőséget, soha vissza nem térő alkalom.

1990. május 18-án, 10.00-tól rendezi meg a HT a ballagásokat. Meghívó igényét mindenki legkésőbb május 11-én 12.00-ig nyújtsa be.

VÉGZŐSÖK!

Váltó

7

ötlet

A Közgáz DiákCentrum következő programjai:

Május 11. péntek, 19.30-02.00 h
Koncert: TÁTRAI BAND és HORVÁTH CHARLIE
Filmelek: Egyik kopó, másik eb (Turner and Hooch, fsz: Tom Hanks)
Túl a csúcson (Over the top, fsz: Sylvester Stallone)
Non-stop funky and soul disco, dj: Szeles Tibor
Teaház
Salátabár
Casino

Május 18. péntek, 19.30-02.00 h
FÉLÉVZÁRÓ BULI
Koncert: KFT (lemezbemutató - A nagy alakítás)
Vendég: Hevesi Tamás (ausztráliai élménybeszámoló)
Filmelek: Vissza a jövőbe II. (Back to the future Part II, fsz: Michael J. Fox)
Holt Költők Társasága (Dead Poets Society, fsz: Robin Williams)
Non-stop funky and soul disco, dj: Szeles Tibor
Teaház
Salátabár
Casino

PÁLYÁZAT

A HT pályázatot hirdet az egyetem új címerének és/vagy emblémájának elkészítésére. Bármilyen, de lehetőleg többféle technikával kivitelezhető ötleteket várunk.

A fő szempont : fejezze ki a pályamű az egyetem lényegét.

A pályázat beadási határideje május 20.

A pályázat első díja 5000 Ft.

A beérkezett pályamunkák minőségétől függően különdíj kiadását is tervezzük, 2000 Ft értékben.

(Fontos tudni, hogy ennek a pályázatnak a győztes alkotása nem válik automatikusan az egyetem hivatalos emblémájává, mert az egyetemi vezetés is kért fel iparművészeket a tervezésre.)

Mindenkinek sok ötletet és jó munkát kíván

a HT

Hallgatói Fórum

1990. május 8-án

15.00-tól

az I. előadóban

Meghívott témafőnökök:

Lajos Tamás, a BME
rektorhelyettese

és

Fábry György, az OFÉSZ

elnöke

az országos

felsőoktatási

reformról,

Csáki Csaba

és

Zalai Ernő

házunk tájáról.

Feltétlenül ott kell

lenned, várunk!

Forgatható, érték(es) napir

Váltó

12. szám (különkiadás)
Kiadja: a BKE ET Hallgatói Tagozata
A különkiadást szerkesztette:
Marsi András főszerkesztő
Készült: a BKE nyomdájában,
700 példányban
Felelős kiadó: Balogh Erika
Szerkesztőség (Öntevékeny Csoportok
Irodája): Budapest 1093
Fővám tér 8. I/165.
Telefon: (1)117 6692

Váltó 8 órlév